

Nationaal Park
Drentsche Aa

Drentsche

Met uitneembare kaart
en activiteitenagenda

OPSTAP 2020/21

Nationaal Park Drentsche Aa,
neem de tijd het te ontdekken

Inhoud

- Beleef de beek
- Herken het esdorpen-landschap
- Geniet van de natuur
- Fiets door het Barbizon van het Noorden
- Beleef het bos
- Voel het verleden

Gebiedsfonds

DRENTSCHE AA

Help mee met gift

Het landschap van de Drentsche Aa is een verademing. Hier hoeft je als bezoeker niet je best te doen om snelwegen, bedrijfsterreinen en andere ontsierende dingen te ontwijken: die zijn hier namelijk niet. Nee, de tijd heeft hier heus niet stilgestaan, maar bij alle veranderingen is dit landschap altijd zichzelf gebleven. Een landschap vol afwisseling, gevormd in duizenden jaren samenspel tussen mens en natuur. Waar beken nog hun kronkelende loop volgen. Beter dan waar ook ervaar je hier nog de historische samenhang tussen dorpen, essen, heide en beken. Als je goed kijkt, zie je overal sporen van het verleden, van de prehistorie tot recente tijden. Rust en ruimte zijn hier geen loze kreten. Dit landschap is echt. Ervaar het zelf: volg de intieme wandelpaadjes naar grafheuvels, hunebedden en galgenbergen. Fiets ontspannen over rustige weggetjes of struin dwars door het bos. Geniet van de doorkijkjes in het beekdal en het weidse uitzicht over de heide. Van de kleuren en geluiden van de natuur, de vogels, de vlinders en de weidebeekjuffers dansend boven de beek. Ontdek de Drentse heidekoeien en de twee gescheperde schaapskuddes. Proef de streekproducten. Onze gastheren en gastvrouwen bieden u een warm onthaal en delen met liefde de geheimen van het gebied.

Welkom in Nationaal Park Drentsche Aa, neem de tijd het te ontdekken...

Van bron tot benedenloop

Beleef de beek

De Drentsche Aa staat bekend als de best bewaarde laagland-beek van West-Europa. Laaglandbeken hebben geen grote hoogteverschillen te overbruggen en juist daardoor meanderen ze dat het een lieve lust is. In de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw zijn bijna alle beken in ons land rechtgetrokken. De Drentsche Aa is een gelukkige uitzondering: zij mocht haar kronkels voor het grootste deel houden. En op stukken waar ze toen wel langs de liniaal werd gelegd, krijgt ze nu haar vroegere grillige loop terug. Goed voor plant, dier en mens – en voor prachtige plaatjes.

Van bron tot benedenloop

De beek is de levensader van het Drentsche Aa-gebied. Of misschien kun je beter zeggen: de bloedsomloop. Want de Drentsche Aa is niet één beek, maar een compleet beekstelsel, als een hoofdader met vertakkingen. Al die verschillende beektakken hebben een andere naam. Bijna allemaal zijn ze genoemd naar het dorp waar ze langs stromen: Amerdiep, Loonerdiep, Rolderdiep, Schipborgsche Diep enzovoort. Uiteindelijk komen ze samen in één hoofdstroom en pas waar die de provincie Groningen in stroomt, heet de beek ook ‘officieel’ de Drentsche Aa. De brongebieden van de Drentsche Aa liggen diep in Drenthe, ten zuiden en zuidoosten van Assen. Echte bronnen zoek je er vergeefs, en die zijn er ook nooit geweest. De beekjes begonnen als een moerassige, venige laagte waaruit geleidelijk een stroompje voortkwam. Die moerasgebieden zijn allang ontgonnen, maar in het jonge natuurgebied Holmers-Halkenbroek, ten oosten van Kamp Westerbork, is de oorspronkelijke situatie hersteld. Hier krijg je een beeld van hoe zo’n brongebied er ongeveer uit kan hebben gezien.

Opdracht voor kinderen Hoe snel stroomt de beek?

Gooi een takje in de beek. Hoeveel tellen doet het takje over tien meter? Hoe lang zal het takje er over doen om in de Waddenzee aan te komen? Een beek stroomt niet elke dag met dezelfde snelheid. Gooi bijvoorbeeld ook eens een takje in de beek wanneer het net veel heeft geregend.

Beek van dichtbij

- Beleef de beek van dichtbij op de mooiste uitzichtpunten en trajecten.
- Fietspad Okkenveen tussen Tynaarlo en Midlaren (knooppunten 58 en 61) [CHECK met kaart Alle (nummers zijn gelijk gebleven...?!)]
- Belvédère Kymmelsberg aan zuidrand Schipborg
- Loopbruggen over Oudemolensche Diep bij Oudemolen (wandelroute vanaf NP-parkeerplaats Molensteeg)
- Osdijk bij Taarlo (richting fietsknooppunt 67)
- Wandeling Deurzerdiep vanaf NP-toegangspoort Deurze
- Wandeling Acht van Amen vanuit Amen
- Bruggetje over en voorde door het Andersche Diep (Pieterpad)
- Fietspad Papenvoort-Gasselterveld (knooppunten 84 en 55)

Kwel: zegen komt van onderen

In de beekdalen van de Drentsche Aa kleuren waterlopen en oevers op veel plekken opvallend roestbruin. De kleur wordt daadwerkelijk veroorzaakt door roest: hier oxideert ijzer, dat is meegebracht door grondwater dat hier aan de oppervlakte komt. Dat verschijnsel heet kwel. Vooral in de middenlopen neemt kwel van grondwater een belangrijk deel van de watertoevoer naar de beek voor zijn rekening.

Het grondwater is afkomstig van hogere gronden. Het heeft op zijn ondergrondse reis ijzer opgenomen, maar ook allerlei andere mineralen, plus kalk. Het mineraal- en kalkrijke water heeft een enorm effect op de plantengroei. En dat verklaart mede waarom hier zoveel bijzondere soorten planten groeien. Typische kwelplanten die hier veelvuldig voorkomen zijn onder meer dotterbloem, holpijp, brede orchis en moerasspirea.

Mee op excursie?

Nationaal Park-excursies met accent op beek en water:

- za 11 apr | Gele gloed in het beekdal | 10.00-12.30 | NP P Galgenriet aan weg Gasteren-Loon
- di 26 mei | Paarse gloed in de avond | 19.00-21.00 | NP P Gasterse Duinen aan weg Gasteren-Oudemolen
- zo 21 jun | Water – Tegen de stroom in de echte Drentsche Aa | 10.00-13.00 | Camping De Groene Valk, Zeegse
- za 22 aug | Fietsen langs de bronnen van de Drentsche Aa | 10.00-12.30 | Pannenkoekenrestaurant Elp
- zo 13 sep | Water – Tegen de stroom in het Deurzerdiep verkennen | 10.00-12.30 | NP Toegangspoort Deurze
- za 10 okt | Wandelen langs Zeegserloopje, Schipborger Diep en Siepelveen | 10.00-12.30 | NP Toegangspoort Wedbroeken bij Tynaarlo
- zo 15 nov | Glibberen langs de Drentsche Aa | 13.30-15.30 | bij speelweide Quintusbos, Oosterbroekweg, Glimmen

Zie agenda middenblad voor verdere info en overzicht van alle excursies.

Herken het esdorpenlandschap

Overal op de zandgronden van Oost-Nederland vind je esdorpen. Maar nergens is het landschap dat daar van oudsher bij hoort zo goed bewaard gebleven als in het Drentsche Aa-gebied. Het esdorpenlandschap oogt gevarieerd, met akkers, hooilanden, heide en bosjes. Latere veranderingen hebben daar in dit gebied alleen maar meer variatie aan toegevoegd: houtwallen, landgoederen, bossen. Zo is hier een kleinschalige afwisseling ontstaan die je nergens anders in Nederland aantreft.

Het esdorpenlandschap is het resultaat van eeuwen landbouw. Het bestaat uit vier basiselementen: het beekdal, de heide, de es en het dorp zelf. Elk deel van het landschap had een functie in het boerenbedrijf van vroeger. Op de hooggelegen essen hadden de boeren hun akkers. Om die te kunnen bemesten hielden ze schapen. 's Nachts lieten de schapen hun mest achter in de potstal, overdag liepen ze in grote kuddes op de heide. De graslanden langs de beek voorzagen in het hooi dat nodig was om het vee de winter door te helpen. Het was bij uitstek een vorm van kringlooplandbouw. Van de heide zijn grote delen verdwenen. Rond 1900 maakte de komst van kunstmest de schapen en daarmee ook de heide overbodig. Veel heidevelden veranderden in landbouwgrond of bos. Maar voor de rest is de 'viereenheid' van het esdorpenlandschap bij de Drentsche Aa nog heel herkenbaar. De essen zijn de hoogste delen van het landschap. Ze zijn te herkennen als open ruimten met landbouwgrond, vaak rond of ovaal van vorm en begrensd door houtwallen of bos.

Tussen de coulissen

De houtwallen in de beekdalen dragen veel bij aan het schilderachtige karakter van het Drentsche Aa-landschap. Toch hebben ze niet vanaf het begin bij het esdorpenlandschap gehoord: de meeste zijn pas in de negentiende eeuw aangelegd om gemeenschappelijke gronden te verdelen in percelen van verschillende eigenaren. Ze vormen nu lommerrijke coulissen met vaak fors uitgroeide eiken en mooie doorkijkjes. Ze dragen ook veel bij aan de biodiversiteit, als trekroutes voor vlinders en andere dieren, als broedgebied van vogels en als groeiplaats van bijzondere inheemse boomsoorten zoals de wilde appel.

Opdracht voor kinderen

Deurtjes in de heide

Er zijn verschillende soorten heide: de bekendste zijn dophei en struikhei. Je kunt het verschil zien door te kijken naar de blaadjes. Bij struikhei staan de blaadjes tegenover elkaar. Bij dophei staan ze in een krans om de stengel heen. Kun je ze allebei vinden? Wanneer je dophei hebt gevonden, kijk dan eens of je een klein gaatje ziet aan de zijkant van een bloemetje. Dit is een deurtje gemaakt door een hommelt: zo kan ze makkelijk van de nectar snoepen. Want via het kleine gaatje aan de voorkant van het bloemetje kan ze er net niet bij...

Het esdorpenlandschap verkennen

- Anloo (beekdal Anlooërdiepje met fraaie houtwallen, drie essen rond het dorp, heide en bos in Kniphorstbosch en landgoed Terborgh)
- Gasteren (beekdal Gastersche Diep, twee essen waaronder de fraai glooiende Zuidesch, heide Ballooërveld)
- Loon (beekdal Loonerdiep, Looneresch, heide Ballooërveld)
- Anderen (beekdalen Andersche Diep/Rolderdiep en Scheebroekenloop, twee essen, heide Eexterveld)
- Amen (beekdal Amerdiep, fraaie hoge Houtesch met oud esbosje)
- Schoonloo (fietsknooppunt 51)
- Elp

Al deze (en meer) dorpen zijn een prima uitgangspunt voor een wandeling of fietstocht door het esdorpenlandschap. Routes vindt u onder meer op www.drentscheaa.nl en op de Staatsbosbeheer/Falk wandelkaarten nr. 9 Drentsche Aa en 10 Midden-Drenthe.

De mooiste houtwallandschappen vindt u:

- langs het Anlooërdiepje ten westen van Anloo
- langs de Scheebroekenloop ten noorden van Anderen, en ten westen van dit dorp
- in de Smalbroeken ten noorden van Amen

Mee op excursie?

Nationaal Park-excursies met accent op het esdorpenlandschap:

- di 7 apr | Veurste Veen, Aolstalbad, Lijnstukken | 18.30-21.00 | NP parkeerplaats Gasterse Duinen aan weg Gasteren-Oudemolen
- wo 3 jun | Historie Rolde, ooit hoofdplaats van Drenthe | 19.00-21.30 | NP Toegangspoort Onder de molen, Rolde
- vr 21 aug | Bezoek NP Drentsche Aa per scootmobiel | 14.00-17.00 | P Restaurant Perron 3, Tynaarlo
- zo 25 okt | Terug in de tijd in het Noordlaarderbos | 10.00-12.00 | Natuurvriendenhuis De Hondsrug, Noordlaren
- za 21 nov | Wandel door de geschiedenis van Deurze en Amelte | 10.00-11.30 | NP Toegangspoort Deurze
- za 13 feb 2021 | Wandel door de geschiedenis van Deurze en Amelte | 10.00-11.30 | NP Toegangspoort Deurze
- zo 21 mrt 2021 | Houtwallen, de voorlopers van het prikkeldraad | 14.00-15.30 | P bij Dorpshuis de Eekhof, Ekehaar

Zie agenda middenblad voor verdere info en overzicht van alle excursies.

Geniet van de natuur

Het Drentsche Aa-gebied is rijk aan natuur. Niet voor niets is bijna de helft van de oppervlakte, zo'n 15.000 hectare, beschermd natuurgebied. En niet voor niets is het een Nationaal Park en Natura 2000-gebied. Het is voor nogal wat soorten planten en dieren een van de laatste bolwerken in ons land en daarmee een reservoir van biodiversiteit. Maar je hoeft geen kenner te zijn om van de natuur van de Drentsche Aa te genieten. In elk seizoen is hier veel te beleven.

Opdracht voor kinderen Dauwtrappen in de vroege ochtend

Dauwtrappen betekent heel vroeg de natuur in gaan. Je ziet dan hoe de natuur wakker wordt. De vogels beginnen te fluiten, de reeën worden wakker en misschien zie je zelfs hagedissen of adders die zich opwarmen in de zon. Dus zet je wekker en ga vroeg op stap: je ziet heel andere dingen dan overdag. Durf je de uitdaging aan? Ga dan mee dauwtrappen op 21 mei.

Mee op excursie?

Nationaal Park-excursies met accent op natuur:

- za 25 apr | Geelbroek | 10.00-12.30 | Kruising Geelbroekerweg-Esweg, bij fietsknooppunt 33
- do 21 mei | Dauwtrappen, dat loont! | 6.00-9.30 | Brink in Loon
- vr 12 jun | Agrarische natuur op het Eexterveld, waarom eigenlijk? | 19.00-21.30 | NP P Hagenbrink aan weg Anderen-Anloo
- vr 19 jun | De natuur beleven met al je zintuigen (speciaal voor visueel gehandicapten) | 13.00-15.00 | P Café De Amer in Amen
- za 20 jun | Tweelingen | 10.00-12.30 | P Loomer
- zo 28 jun | Op zoek naar de weidebeekjuffer | 10.00-12.00 | Aan doodlopende weg r. N33 tussen Hemmenweg 28 en 34 bij Eleveld
- zo 4 okt | Dieren(sporen)dag | 14.00-16.00 | Kruising Pollseweg-Duinweg, Noordlaren
- zo 20 dec | Vliegende wintergasten in de Heest | 14.00-16.30 | P Galgenriet (Ballooërveld)
- zo 31 jan 2021 | Winter in het Hart van Drenthe | 13.30-16.00 | P aan Egbertsweg bij Elp ter hoogte van zijweg Graöthelm
- za 20 | Wintervoedselakkers voor akkervogels op het Eexterveld | 10.00-12.30 | NP P Hagenbrink aan weg Anderen-Anloo
- za 13 | Knoppentocht | 10.00-12.30 | P Pinetum aan weg Anloo-Anderen
- en alle 'Fotografeer en meer'-excursies

Zie agenda middenblad voor verdere info en overzicht van alle excursies.

Natuurseizoenen van de Drentsche Aa

Vroege voorjaar

De natuur van de Drentsche Aa ontwaakt. De ooievaars zijn terug op hun nest, kieviten buitelen in de graslanden. Padden en heikikkers trekken naar hun voortplantingswateren. Vanaf eind maart is de eerste bloemenpracht te zien: het geel van dotterbloemen in de beekdalen, het wit van bosanemonen in oude bossen en houtwallen. In april gaan de pinksterbloemen bloeien en kun je uitkijken naar het oranjetipje. Voor dit mooie vlindertje is de pinksterbloem de belangrijkste waardplant.

Volle voorjaar

In mei is het Drentsche Aa-gebied vooral in de ochtend één groot vogelkoor. Alle zomervogels zijn nu terug en laten zich gelden. Wie de bloemenpracht van de Drentsche Aa op haar allermooist wil bewonderen, moet tussen half mei en half juni op pad gaan. De beekdalgraslanden kleuren rood van de veldzuring, roze van de echte koekoeksbloem, geel van de grote ratelaar, blauw van vergeet-mij-nietjes en nog veel meer. Als slagroom op de taart bloeien op sommige plekken honderden orchideeën. Voor wie het precies wil weten: het is de brede orchis. Vennen staan in juni vol met de pluizenbollen van veenpluis en wollegras.

Zomer

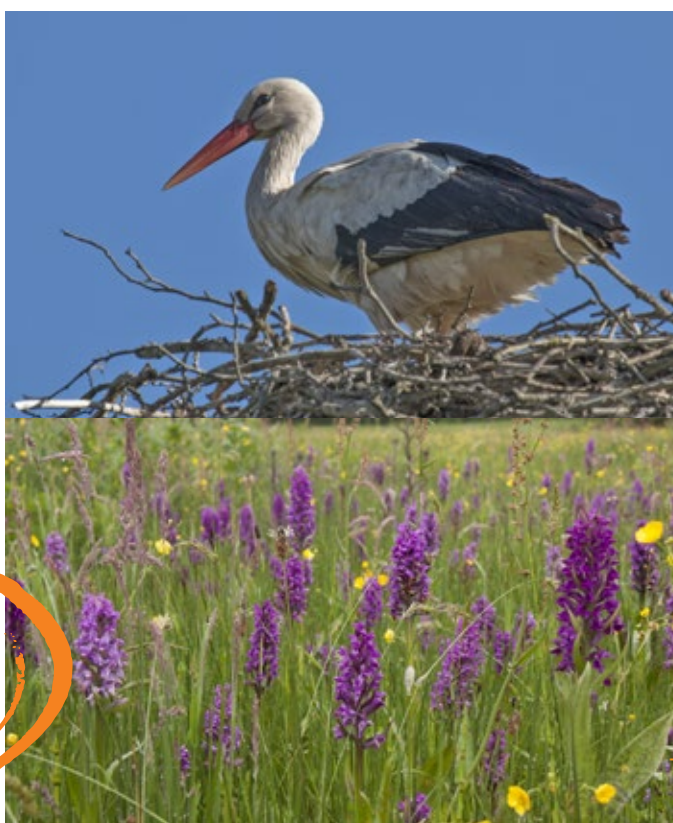
In juli dansen de weidebeekjuffers boven de beek. In hun vlinderachtig fladderende dans tonen de mannetjes hun onwaarschijnlijk glanzende blauw. In augustus kleuren de heidevelden paars van de struikhei. In goede jaren zijn er nu volop vlinders in soorten en maten. Sommige vliegen tot ver in de nazomer, zoals kleine vuurvinder en bont zandoogje.

Herfst

De herfst is de tijd van de paddenstoelen. Na een natte periode schieten ze overal in het bos, maar ook in lanen en bermen uit de grond. Oktober is vaak de topmaand, maar het paddenstoelen-seizoen begint al in juli en gaat heel november nog door zolang het niet vriest. Het late najaar is ook de tijd van de mooie herfstkleuren. Vaak zijn ze pas in november op hun mooist. Dan verkleuren als laatste ook de eiken.

Winter

Wintergasten uit het noorden zijn op bezoek. Voor watervogels zijn het Friescheveen bij Paterswolde en het kijkscherp bij Holmers-Halkenbroek (fietsknooppunt 58) goede plekken. Soms kom je groepjes wilde zwanen met gele snabels tegen en op akkers kun je uitkijken naar groepen rietganzen. Op de hei speurt de klapekster vanuit een boomtop naar prooi in de vorm van kevers, muizen en kleine vogels. In januari beginnen de eerste vogels alweer te zingen en in het donker klinkt de beverige roep van de bosuil: het ultieme spookfilmgeluid.

Fiets door het Barbizon van het Noorden

Veel grote kunstenaars lieten zich inspireren door het Drentse landschap. Dat was te zien op de recente tentoonstelling 'Barbizon van het Noorden' in het Drents Museum. In samenwerking met het museum heeft de stichting Het Drentse Landschap een fietsroute uitgezet langs plekken die op doek werden vastgelegd. En laat die fietstocht nu van begin tot eind helemaal door het Drentsche Aa-gebied voeren! Stap ook op de pedalen en bekijk met eigen ogen hoe schilderachtig het landschap van de Drentsche Aa was – en is.

Foto: Gijs Versteeg

Aan de hand van de kaart en de routeaanwijzingen op deze pagina kunt u de fietsroute volgen. U kunt de route ook vinden op www.eindjeomindrenthe.nl/barbizon-assen.html; dan krijgt u er ook de verwijzingen bij naar de locaties (zwarte vlakjes met letter op de kaart) van de schilderijen, plus afbeeldingen daarvan. U kunt kiezen tussen de online gps-versie of de pdf/printversie.

1 Start bij Drents Museum. Vanaf ingang museum richting Brink. Houd links aan. Op driesprong LA (Torenlaan). • Vóór kerk RA (Kerkstraat). Daarna LA over de Markt. • Steek doorgaande straat aan rechterkant over en ga verder langs de Drentsche Hoofdvaart.

2 Vaart. Na de brug, Koning Willem III, LA over de Witterbrug en direct LA. Na ong. 100 m. RA (Kerkhofslaan). • Einde fietspad RA, straat oversteken, RD langs hertenkamp. • Op kruispunt RA (Beilerstraat). Derde straat LA (Port Natalweg). • Steek aan het einde spoorlijn over.

3 Anreperstaat. Tweede straat RA (Anreperstraat). Pas in de bocht RA smal fietspad op (Kerkpad). • Bij het water LA. Aan het eind op klinkerweg LA. Na oversteekplaats fietspad RA (Boerkampweg), wordt later fietspad. • Brug Deurzerdiep over. Aan het eind RA en daarna tweede weg LA richting Nijlande.

4 Nijlande. Einde fietspad LA, daarna fietspad RA en aan eind LA tot voorbij de sportvelden. • Bij verwijzingsbord naar P-plaats op straat verder, daarna RD langs wit paaltje. • Op viersprong RA en op driesprong RD. Doorgaande straat oversteken en direct RA (Grote Brink). Hierna eerste straat LA (Brinkstraat). Op driesprong RD.

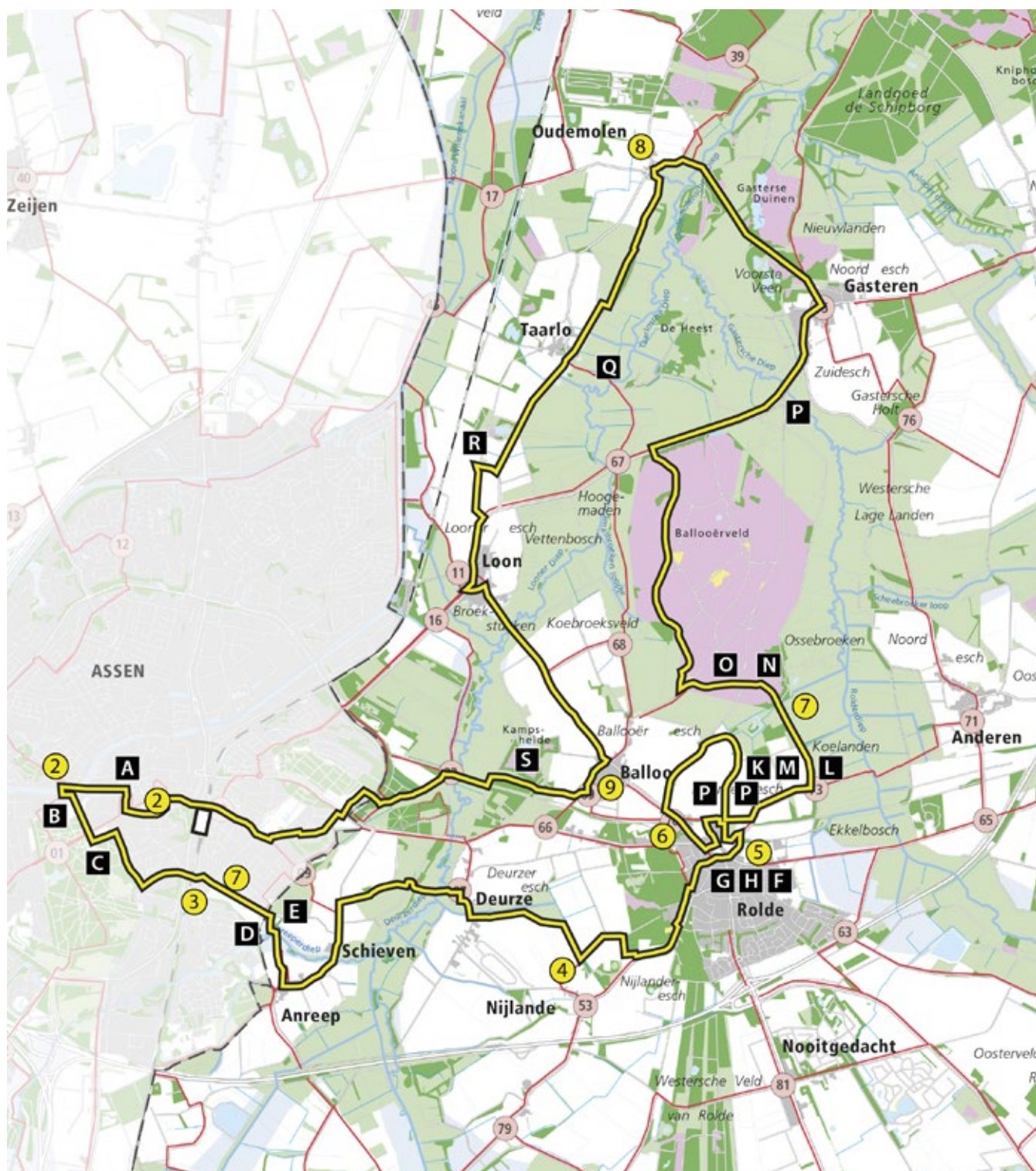
5 Rolde. Einde straat LA. Na ong. 100 m. twee keer RA (Esstraat). Op de tweede driesprong LA (hunebedweg). • Vóór begraafplaats RA langs twee hunebedden. • Op fietspad LA en na ong. 200 m. LA richting kerk. • Na einde begraafplaats RA. Daarna weer RA langs boerderij naast kerk.

6 Jacobuskerk. Weggetje eindigt na kerk op doorgaande straat. Hier RA. Direct weer RA (Stationsstraat). • In tweede bocht RA over fietspad (Balloerstraat) en hierna tweede weg RA (Zuidlaardeweg, later Slokkert). • Deze weg steeds volgen. Pas bij het bord "Rolde" links aanhouden. • Op driesprong RD. Einde weg LA.

7 Slokkert. Einde verharde weg op fietspad verder. • Bij paddenstoel RA richting Gasteren. Aan eind fietspad RA. • Na brug over Gastersche Diep doorfietsen naar kruising waar u LA gaat richting Oudemolen.

8 Oudemolen. In Oudemolen bij paddenstoel LA richting Taarlo. • Eind fietspad RD. Daarna op driesprong ook RD richting Loon. • Na ong. 1300 m. (na het bos aan de rechterkant) in de bocht RA naar het hunebed. • Bij hunebed LA en aan eind RA. Na kruispunt in Loon eerste weg LA (Markeweg). Einde weg RA naar Balloo. • In Balloo op kruising RA.

9 Balloo. Eerste straat RA, direct daarna weer RA. Weg wordt later fietspad. Na verhoging in de weg RA. • Na brug over Deurzerdiep links aanhouden. Op driesprong met geasfalteerd fietspad RA, tunnel door en dan LA. • Weer tunnel door en aan eind LA (Homeruslaan). Einde straat LA (Platolaan). • Op kruispunt RA (Vredeveldseweg). • Vlak vóór het eind van de weg het fietspad onder de spoorlijn door nemen richting Centrum. • Na de tweede tunnel RD richting Centrum. Aan het eind van de Stationsstraat LA en direct RA (Kloosterstraat). Na 100 m. bent u terug bij het startpunt.

Wandel- en fietsroutes en -kaarten

Het Nationaal Park Drentsche Aa is een eldorado voor wandelaars en fietsers.

- Wandelaars kunnen kiezen uit een groot aanbod aan uitgezette routes. Staatsbosbeheer heeft diverse wandelroutes in het Drentsche Aa-gebied uitgezet waarvan de folders onder meer verkrijgbaar zijn in informatiecentrum Homanshof in Anloo en bij het Buitencentrum Boomkroonpad. De routebeschrijvingen zijn ook te downloaden vanaf onze website: www.drentscheaa.nl. Ook Het Drentse Landschap (www.drentslandschap.nl) en Natuurmonumenten (www.natuurmonumenten.nl) hebben wandelroutes in het gebied. Veel gemarkeerde routes vindt u op de Staatsbosbeheer/Falkplankaarten Drentsche Aa (nummer 9) en Midden-Drenthe (10).
- Fietsers kunnen zelf hun route bepalen via het fietsknooppuntensysteem. U volgt gewoon de bordjes van het ene genummerde knooppunt naar het andere. Op elk knooppunt staat een informatiepaneel met een overzichtkaart. De knooppunten staan op de kaart in het midden van deze krant.
- Verscheidene wandel- en fietsroutes en gratis wandelroute-apps zijn digitaal beschikbaar via www.drentscheaa.nl (klik op 'Wandelen' of 'Fietsen').

Struin door bos en hei

Buitencentrum

Boomkroonpad: startpunt voor bosverkenning

Het Boomkroonpad en het bijbehorende buitencentrum van Staatsbosbeheer zijn hét startpunt voor een bosverkenning. Hier beginnen diverse gemarkeerde wandelroutes en excursies en er zijn allerlei activiteiten speciaal voor kinderen. Vanaf half oktober tot begin januari is de duisternis op een bijzondere manier te beleven op het 'Pixi-pad'. Het Boomkroonpad zelf is natuurlijk een niet te missen attractie voor jong en oud: wandelen tussen de toppen van de bomen.

Adres: Steenhopenweg 4, 9533 PN Drouwen. Meer informatie: tel. 0592-377305 of www.staatsbosbeheer.nl/boomkroonpad

Schaapskuddes

Bij de heide horen schapen. En niet alleen voor het historische plaatje: de schaapskuddes zijn onmisbaar in het beheer. Zonder grazende schapen verandert heide in bos. Het Drentsche Aa-gebied telt twee 'gescheperde' (door herder met honden begeleide) kuddes.

Schaapskudde 't Stroomdal begraast heidegebieden in het stroomdallandschap de Drentsche Aa. Dit gebeurt onder andere in Schipborg, Anloo, Zeegse, Oudemolen en Eext. De kudde maakt hierbij gebruik van de twee Drentse schapenrassen, het Schoonebeeker Schaap en het Drents Heideschaap en van de zeldzame Heidekoe. Schaapskudde 't Stroomdal is ook actief op sociale media. Informatie: www.schaapskuddehetstroomdal.nl. De schaapskudde van Balloo begraast het Ballooërveld. Van november tot en met april vertrekt de schaapskudde dagelijks vanuit de kooi. 's Zomers blijven de schapen meestal buiten, maar is de herder iedere woensdagmiddag om vier uur met de kudde bij de kooi. Bij de kooi is een klein informatiecentrum gevestigd, dat van maart tot en met oktober dagelijks geopend is van 9.00 tot 18.00 uur. Adres: Crabbeweg 2, Balloo. Informatie: www.v2.schaapskuddebalooveld.nl

De bossen in het Drentsche Aa-gebied zijn heel divers van formaat en karakter: van uitgestrekte aangelegde bossen met veel naaldbomen tot kleine, maar eeuwenoude eikenbosjes. In en bij de bossen liggen verspreid door het gebied kleine en grotere heidevelden en tientallen vennen. In vrijwel alle bossen en op de meeste heidevelden kun je naar hartenlust wandelen, fietsen en paardrijden.

Bos in soorten en maten

De grootste bossen liggen in het zuiden van het gebied. Ze zijn grofweg een eeuw geleden aangelegd op voormalige heide en dienden in het verleden vooral voor houtproductie. In de boswachterij Gieten-Borger is hutoogst

Opdracht voor kinderen Trommel er op los

Spechten ken je vast wel, dat zijn vogels die een roffellend geluid maken als een drum. Dat doen ze door heel snel met hun snavel op een boomtak te hakken. Dit geluid hoor je door heel het bos! Als een groene specht een soortgenoot roept, klinkt dat net als lachen. Het valt dus wel op als er een specht in het bos zit. Wees zelf eens die specht die overal in het bos te horen is: trommel op een boomstam met een tak of je handen, gebruik een eikeldopje om te fluiten of kets stenen tegen elkaar!

nog steeds een van de doelstellingen naast recreatie en natuur. In het Hart van Drenthe (tussen Hooghalen en Schoonloo) heeft Staatsbosbeheer gekozen voor de ontwikkeling naar een natuurlijk boslandschap waarin de natuur grotendeels haar gang kan gaan.

Piepklein maar o zo waardevol zijn de 'holten' en 'strubben', oeroude bossen die in het verleden als hakhout zijn gebruikt en waar de (zomer)eik de gezichtsbepalende boom is. Voorbeelden zijn De Strubben, het Gastersche Holt, het Grollerholt en de Schoonloër Strubben.

Weer heel anders zijn de landgoedbossen bij Eelde-Paterswolde en Glimmen in het noorden. Ze hebben een parkachtig karakter met lanen, vijvers, aangelegde heuvels en zichtlijnen, maar ook met monumentale oude bomen.

Heide: het beeld van vroeger

De grotere bossen zijn allemaal aangelegd op vroegere heide. In de negentiende eeuw was bijna het hele gebied één onafzienbare heidevlakte. Hier en daar zijn stukken heide bewaard gebleven. Het grootste en bekendste is het Ballooërveld. Maar verder zuidelijk zijn ook het Groote Zand bij Hooghalen, het Grolloërveen, de Tweelingen bij Schoonloo en het Drouwenerzand een bezoek meer dan waard.

Mee op excursie?

Nationaal Park-excursies met accent op bos of boslandschap:

- zo 3 mei | Boeren, bomen en bodem van landgoed Terborgh | 14.00-16.00 | P Pinetum aan weg Anloo-Anderen
- zo 17 mei | Noordlaarderbos, bos vol geheimen | 10.00-12.00 | Natuurvriendenhuis De Hondsrug, Duinweg 6, Noordlaren
- za 20 jun | Tweelingen | 10.00-12.30 | P Loomer
- di 18 aug | Fotografeer en meer - De blonde en paarse duinen van het Drouwenerzand | 18.30-21.00 | parkeerplaats Alinghoek, Alinghoek 16A, Drouwen
- zo 20 sep | Bos, bomen, beestjes | 10.00-12.00 | P Pinetum aan weg Anloo-Anderen
- zo 18 okt | Herfst in het Evertsbos | 10.00-12.00 | P Pinetum aan weg Anloo-Anderen
- za 31 okt | Fotografeer en meer - Herfstkleuren op landgoed De Braak | 10.00-12.00 | P bij Sportschool Sportrade, Hoofdweg 266, Paterswolde
- za 12 dec | Winterwonderland bij landgoed Terborgh | 10.00-12.30 | P Pinetum aan weg Anloo-Anderen
- za 23 jan 2021 | Fotografeer en meer - Kampsheide in winterkleed | 10.00-12.00 | P Kampsheide aan Weg voor de Strengen bij Balloo
- zo 31 jan 2021 | Winter in het Hart van Drenthe | 13.30-16.00 | P aan Egbertsweg bij Elp ter hoogte van zijweg Graöthelm
- zo 28 feb 2021 | Winterwonderland op landgoed Vennebroek | 10.00-12.00 | Poort landgoed Vennebroek, Hoofdweg 255, Paterswolde

Zie agenda middenblad voor verdere info en overzicht van alle excursies.

Voel het verleden

Sporen van de oorlog

In de bossen van het Hart van Drenthe, brongebied van de Drentsche Aa, ligt het voormalige kamp Westerbork. In de Tweede Wereldoorlog was dit het doorgangskamp waar de treinen vertrokken naar de vernietigingskampen in het oosten. Een bezoek aan het kampterrein, met onder meer het Nationaal Monument Westerbork, een teruggeplaatste barak en twee gerestaureerde wagons, is een indrukwekkende ervaring. Drie kilometer naar het westen ligt het Herinneringscentrum Kamp Westerbork, een museum over het leven in het kamp. Wanneer het Herinneringscentrum open is, rijdt er een pendelbus naar het kampterrein en terug. Daarnaast is het kampterrein te voet of per fiets bereikbaar. Elders in het gebied zijn nog meer sporen van WOII te ontdekken.

Meer weten over hunebedden: Hunebedcentrum Borger

Bent u nieuwsgierig naar de achtergronden van de Drentse hunebedden, bezoek dan het Hunebedcentrum in Borger. Hier krijgt u een beeld van het dagelijkse leven in de prehistorie. Wie waren de mensen die deze imposante grafmonumenten bouwden, hoe deden ze dat en waarom? Het grootste hunebed staat pal naast het centrum. Adres: Bronnegerstraat 12, 9531 TG Borger, tel. 0599 - 23 63 74, www.hunebedcentrum.nl. Open: maandag t/m vrijdag 10.00-17.00 uur, zaterdag, zondag en feestdagen 11.00-17.00 uur. Gesloten 25 en 31 december en 1 januari.

Onderduikershol Anloo

In het bos van het landgoed Terborgh, ook wel Evertsbos genoemd, is een bijzonder oorlogsmonument te zien. Op deze plek bevond zich in 1943-44 een onderduikershol. In september 1944 ontdekten Duitse soldaten tijdens een oefening per toeval het hol, waar op dat moment acht verzetsstrijders bivakkeerden. Die wisten in eerste instantie allemaal te ontkomen, maar drie van hen werden later alsnog opgepakt en geëxecuteerd. Op 11 april 1945 werden in het hol de stoffelijke resten van tien andere gefusilleerde verzetsmensen gevonden. De dertien zwerfkeien van het monument staan voor de dertien slachtoffers.

Tankgrachten

Dwars door het Ballooërveld lopen kaarsrechte diepe banen. Het zijn tankgrachten uit de Tweede Wereldoorlog. Ze zijn op bevel van de Duitsers door dwangarbeiders gegraven en waren bedoeld om geallieerde tanks de pas af te snijden. De grachten hebben een schuine en een steile kant. Een tank kon er wel in, maar er niet meer uit. Andere restanten van zo'n tankgracht zijn te zien in natuurgebied De Vijftig Bunder bij Midlaren en in het Noordlaarderbos. De tankgrachten maakten deel uit van de Atlantikwall, een megalomane verdedigingslinie van de Duitsers langs de hele West-Europese kust.

Tekens uit de oertijd

Nergens anders in Nederland is nog zoveel van de prehistorie te zien als bij de Drentsche Aa. Van de 53 hunebedden in ons land liggen er liefst twintig in het Drentsche Aa-gebied; hun locaties vindt u op de kaart op de middenpagina's. Prehistorische grafheuvels telt het gebied meer dan tweehonderd.

Hunebedden

Dat hunebedden grafkamers waren weet iedereen. Ze zijn ruim vijfduizend jaar geleden gebouwd van granieten keien die in de voorlaatste ijstijd door het ijs uit Scandinavië zijn meegesleurd naar Drenthe. Een paar bijzondere hunebedden:

- Aan de zuidrand van Eext ligt het enige hunebed dat nog in zijn aarden heuvel is 'verpakt'.
- Bij Loon is een van de meest compleet bewaarde hunebedden te vinden.
- In Rolde liggen twee hunebedden vlak bij elkaar achter de middeleeuwse kerk.
- Ook ten westen van Drouwen liggen twee hunebedden direct bij elkaar.

Grafheuvels

Grafheuvels zijn iets jonger dan hunebedden: hun leeftijd varieert van ruim drieduizend tot ongeveer tweeduizend jaar. Onder de oudste grafheuvels zijn lichamen begraven, onder de jongere de asresten van de doden. Op enkele plaatsen zijn concentraties grafheuvels te vinden:

- In De Strubben-Kniphorstbosch vormen ze een tot de verbeelding sprekende combinatie met de eeuwenoude knoestige eiken.
- In landgoed Terborgh liggen verscheidene grafheuvels, met hun lichtgroene grasdek bijna oplichtend in het donkere naaldbos.
- In het open landschap van het Ballooërveld zijn veel grafheuvels al van verre zichtbaar.
- In het Tumulibosch bij Rolde slingert het wandelpad tussen de tientallen grafheuvels uit de IJzertijd door.

Opdracht voor kinderen Maak je eigen hunebed

Hunebedden zijn de oudste monumenten van Nederland: stenen grafkamers van vijfduizend jaar oud. Ze zijn gebouwd van zwerfkeien die in de IJstijd naar Drenthe zijn meegevoerd. In het Drentsche Aa gebied liggen er twintig. Ga naar een hunebed, zoek kleine steentjes en probeer het hunebed zo nauwkeurig mogelijk in het klein na te maken. Misschien kun je dit van meerdere hunebedden doen. Ze zijn namelijk allemaal verschillend.

Mee op excursie?

Nationaal Park-excursies met accent op verre verleden:

- za 9 jun | Speuren naar sporen uit de IJstijd in het brongebied van de Drentsche Aa | 13.30-16.30 | P kantoor Staatsbosbeheer, Ieberen 1, Elp
- za 25 jul | Fiets mee, eeuwen terug in de tijd | 10.00-13.00 | NP Toegangspoort Deurze
- za 15 aug | De geheimen van het Kniphorstbosch | 10.00-12.30 | P Kniphorstbosch aan eind Bosweg in Anloo
- zo 25 okt | Terug in de tijd in het Noordlaarderbos | Natuurvriendenhuis De Hondsrug, Noordlaren
- za 7 nov | Strubben-Kniphorstbosch, levend archeologisch reservaat | 10.00-12.30 | NP P De Strubben aan Borgweg Anloo-Schipborg
- zo 27 dec | Strubben-Kniphorstbosch - voel de geschiedenis onder je voeten | 11.00-13.00 | P Borgweg tussen Schipborg en Anloo

Zie agenda middenblad voor verdere info en overzicht van alle excursies.

Proef de Drentsche Aa

Drentsche Aa streekproducten en verkooppunten

- Boerderijwinkel ‘De Moalderij’ in Anloo: Annerweg 35, 9467 PB, www.abz-anloo.nl
- De Kudde van Anloo en landwinkel ‘De Grazerij’: vlees van Schotse Hooglanders uit lokale natuurgebieden. www.kuddevananloo.nl
- Zorgboerderij, camping, theeschenkerij en winkel ‘De Balloohoeve’, Balloo 52, 9458 TC Balloo, www.balloohoeve.nl
- Zorgboerderij ‘De Mikkellhorst’ in Haren, met kinderboerderij, theeschenkerij en winkel: Klaverlaan 37, 9753 BZ, www.mikkellhorst.nl
- Grasdierdorp in Loon: burgerinitiatief met varkens tegen voedselverspilling: www.countrysmile.nl
- Fruitbedrijf/Landwinkel Goense in Marwijksoord: Marwijksoord 21a, 9448 XA, <http://fruitbedrijfgoense.nl>
- Biologische geitenhouderij en kaasmakerij ‘De Kruidenwei’ in Nooitgedacht: Veldweg 8, 9449 PW, www.dekruidenwei.nl
- Vleesveehouderij en boerderijwinkel Eigen Erf in Schipborg: Borgweg 29, 9469 PG, www.eigenerf.nl
- De Zeegsterhoeve in Zeegse: vleesveehouderij, bed & breakfast en boerderijwinkel: Hoofdweg 62, 9483 PD, <http://dezeegsterhoeve.com>

Bij een aantal bakkers is het Drentsche Aa streekbrood te koop, gebakken van graan geteeld in het Drentsche Aa-gebied

Herinneringscentrum Westerbork

Herinneringscentrum Kamp Westerbork vertelt de geschiedenis van Durchgangslager Westerbork. Tussen 1942 en 1945 zijn van hieruit 107.000 mensen weggevoerd naar vernietigingskampen als Auschwitz en Sobibor. Verhalen van overlevenden, filmbeelden, tekeningen en een gedeeltelijk ingerichte barak brengen dit verleden tot leven. Het voormalige kampterrein zelf drie kilometer verderop. Hier is een aantal monumenten te zien, waaronder het bekende Nationaal Monument Westerbork. Het kampterrein is lopend of per fiets te bereiken en tijdens de openingsuren van het Herinneringscentrum rijdt er een bus.

Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Oosthalen 8, 9414 TG Hooghalen, tel. 0593 - 59 26 00, www.kampwesterbork.nl. Open: maandag t/m vrijdag 10.00-17.00 uur, zaterdag en zondag 13.00-17.00 uur (april-september vanaf 11.00 uur), feestdagen 11.00-17.00 uur, tweede kerstdag 13.00-17.00 uur.

Evenementen

24 mei	Dag van het Nationaal Park	NP Toegangspoort Wedbroeken, Tynaarlo	www.drentscheaa.nl
3-5 jul	FestiValderAa Drie dagen theater en muziek in de Drentsche natuur	Borgweg, Schipborg	http://festivalderaa.nl
za 21 aug	Etstoel Anloo Middeleeuws spektakel rond historische rechtszitting	Magnuskerk, Anloo	www.etstoel.nl
zo 20 sep	Pedaal Vocaal Koorconcerten op diverse locaties, verbonden via fietsroute (auto kan ook)	diverse startpunten	www.pedaalvocaal.nl
zo 20 sep	Buitenfestival Staatsbosbeheer Tal van activiteiten voor jong en oud	Buitencentrum Boomkroonpad	www.staatsbosbeheer.nl/boomkroonpad
zo 4 okt	Kinder Buitenfestival Het Drentse Landschap Uitdagende activiteiten voor kinderen van alle leeftijden	boerderij Kamps, Kamps 1, 9451 TB Rolde	www.drentslandschap.nl/kinderbuitenfestival

De Hondsrug UNESCO Global Geopark

Geopark de Hondsrug
Van alle tijden...

De Hondsrug UNESCO Global Geopark vertelt het verhaal van deze geologisch unieke, door de ijstijden gevormde heuvelrug. Dat gebeurt vooral via ‘expeditie’ met verschillende thema’s. Vier van de expeditiepoorten liggen in of dicht bij het Drentsche Aa-gebied: Informatiecentrum Homanshof in Anloo (thema natuur), Waterpark De Bloemert in Midlaren (water), Buitencentrum Boomkroonpad (bos) en Hunebedcentrum Borger (ijstijden, prehistorie). Het Drentsche Aa-gebied maakt deel uit van het Geopark de Hondsrug. Nationaal Park Drentsche Aa is partner van het Geopark.

Zie voor alle activiteiten en overige informatie: www.geoparkdehondsrug.nl

Drentsche Aa

HET SPAREN WAARD

Help mee met gift

Heeft het Drentsche Aa-gebied ook uw hart gestolen? U kunt meehelpen het gebied te zo mooi te houden door een gift te doen aan het Gebiedsfonds Drentsche Aa. Elke bijdrage, groot of klein, wordt gebruikt voor het onderhoud en waar nodig herstel van dit prachtige landschap. U kunt uw bijdrage overmaken naar bankrekeningnummer NL73 RABO 0129.0784.84 op naam van Stichting Gebiedsfonds Drentsche Aa.

Meer weten? Kijk op www.gebiedsfondsrentscheaa.nl.

Gebiedsfonds
DRENTSCHE AA

Nuttige adressen

Secretariaat Nationaal Park Drentsche Aa

Kees Folkertsma, Elaine Sapulete
Provinciehuis Drenthe,
Westerbrink 1, Assen
Postbus 122, 9400 AC Assen
T 0592 - 36 55 55
E drentscheaa@drenthe.nl
I www.drentscheaa.nl

IVN Drenthe

André Brasse, Timanca Manak
coördinator resp. medewerker
Communicatie & Educatie Nationaal
Park Drentsche Aa
Postbus 125
9400 AC Assen
T 0592 - 37 17 40
E drentscheaa@ivn.nl
I www.ivn.nl

Staatsbosbeheer Drentsche Aa

Molensteeg 2
9484 TE Oudemolen
T 0592 - 23 13 07
I www.staatsbosbeheer.nl

Staatsbosbeheer Hart van Drenthe

Ieberen 1
9442 TJ Elp
T 0592 - 29 21 90

Staatsbosbeheer Hondsrug

Rolderstraat 11, 9531 TC Borger
T 0592 - 24 27 28

Stichting Het Drentse Landschap

Postbus 83
9400 AB Assen
T 0592 - 31 35 52
I www.drentslandschap.nl

www.drentscheaa.nl

Het meest complete en actuele overzicht van alle activiteiten in het Drentsche Aa-gebied is te vinden op de website www.drentscheaa.nl. Deze site biedt ook veel achtergrondinformatie over het gebied: de natuur, de geschiedenis, het beheer en meer.

Nederland heeft 21 nationale parken

@NPDrentscheaa

www.facebook.com/drentscheaa

www.instagram.com/nationaal_park_drentscheaa

Colofon

Teksten en eindredactie: Henk van den Brink
Redactie: André Brasse, Henk van den Brink, Timanca Manak, Evert Thomas
Fotografie: NP Drentsche Aa tenzij anders vermeld
Cartografie: Sectie GIS/CAD provincie Drenthe
Grafische verzorging: Docucentrum provincie Drenthe
Druk: Scholma, Bedum
Oplage: 36.500
© Secretariaat Nationaal Park Drentsche Aa 2020

